

Na-school-tijd. Nascholing in het kader van het SIO-project

1 januari 1987

Auteur: Dorée de Kruijk

Volume: 18

Nummer: 5-6

Pagina's: 69-74

Documenten

- [moer_jrg18_044.pdf](#)

doree de kruijk na school tijd nascholing in het kader van het sio project nascholing als je school deelneemt aan het sio project kun je nascholing volgen met collega's van gelijkgestemde scholen of je het allemaal eens zult zijn over de inhoud van je onderwijs is maar zeer de vraag uit haar ervaring als begeleidster van nascholingsgroepen kan doree de kruijk echter wel zeggen dat deelnemers het iedere keer weer zinvol vinden ideeën uit te wisselen en elkaars lessen en schoolonderzoeken te bespreken ook na schooltijd op scholen die deelnemen aan het project het sio project scholen in ontwikkeling verder afgekort als het sio project kunnen docenten zes maal per tot augustus 1986 bestonden er in het voorjaar een middag worden uitgeroosterd om na gezet onderwijs drie vernieuwingsprojecten scholing te volgen het idee daarachter is dat mavo project middenschoolproject en isg de school de geïnvesteerde tijd ruim terug ver project integratie van scholengemeenschap dient doordat het effect van deze nascholing het vroegere avo ivo project na deze cursussen zich ook na de na school tijd datum moesten scholen van de drie projecten doet voelen zich aansluiten bij het sio project om gebruik binnen het project wordt een zeer breed scala te kunnen maken van faciliteiten als schoolbezoek van scholingsmogelijkheden geboden alleen begeleiding en nascholingscursussen onder de voor het vak nederlands kunnen scholen of in begeleiders braken bij deze samensmelting de individuele docenten zich voor verschillende bekende fusie ziekten uit bij het binnendringen inschrijven in dit artikel gaat het voor gen van vreemde elementen treden ieders af al over de cursus die bestemd is voor docenten weersystemen nu eenmaal in werking voor ten nederlands van eindexamenklassen daarin de deelnemers aan de cursussen zijn de ziekte passeren de verschillende onderdelen van het verschijnselen grotendeels verborgen gebleven schoolonderzoek nederlands de revue voordat behalve dan dat sommige cursisten te maken ik nader inga op de inhoud van de cursus en kregen met andere begeleiders ervaringen van de deelnemers met verschillen landelijk gezien gebeurt er nu het volgende de examenonderdelen zal ik hierna eerst glo scholen kunnen zich voor het vak nederlands baal aangeven wat

het sio project inhoudt en inschrijven voor drie verschillende regionaal hoe de cursusgroepen zijn samengesteld georganiseerde cursussen elk zes bijeen 69 komsten van drie uur ook kunnen he l e vak nen een sectie i n d e pr akt ij k z i j n de cursisten groepen z i c h inschrijven voor sectie onder echter vaa k eenlin gen bin nen hun sec t i e steuning van m i ni maal twee bijeenkomsten w aardoor nieu we ontw ikk elingen en try outs bege l e i ders z i j n docenten uit het voort gezet be p erkt blijven tot geisoleerde p o g i n gen onderwijs met taakuren en of nlo docenten met formatie eenheden voor de reg i onaal ge organiseerde cursussen zijn drie soo rten pro differentiatie en determinati e grammas opgesteld namelijk voor beginnende vernieuwers voor docenten van brugklassen z o w el mavo als lbo examens k unnen landelijk en voor docenten van eindexamenklassen do op c en d niveau worden af g ele gd o p lbo b centen kunnen zich dus i nschrijven voor een niveau k unnen leerlingen naar keuze van de bas isprogramma een brugfaseprogramma of school een regionaal examen a f leg g en en o p een afsluitingsprogramma in utrecht groningen lbo a niveau een school a f sluitin g gen eindhoven en si ttard zijn in het cursus r egionale b e x amens worden op vrij w illi g e ba jaar 1986 87 twee of meer verschillende pro sis o pg ezet d oor docenten uit de regio even grammas ge draaid tueel ondersteund door een docent van een deze programma s worden i n het begin van n lo scholen kunnen hun leerlin g en di t exa het j aar met de deelne mers zovee l mogel i j k men voorleggen maar zijn daartoe niet ver toegesneden op hun eigen lespraktijk diffe plicht een school k an voor het ene va k wel rent i atie var i atie in werkvormen determinat i e d eelnemen aan een regionaal examen en voor en ontw ikkel i ngen in de didactiek van spreken het andere vak een ei g en schoole xamen afne lui steren schrijven en lezen komen i n elk pro men de re gion a le examens lij k en inhoudelijk g ramma voor en qua vorm meestal ster k op de landelijke examens op c en d niveau op een klein aantal scholen experimenteert de cursusgroe p men ermee de leerlingen d e mo g elijkheid te bieden verschillen de vak k en op andere niveaus de meeste deelnemers zijn afkomstig uit mavo af te sluiten d at betekent d at mavo leerlin g en en lbo enkelen komen van zeer brede scholen praktijkvak ken in hun p akket kunnen o pnemen gemeenschappen veel deelnemers kampen en dat lbo leerlingen een avo pa k ket kunnen met versnipper ing van hun aandacht doordat samenstellen d eze laatste mogelijkheid is op ze meer vakken moeten geven bij een dalend sommige scholen niet toegestaan van wege ge leerlingenaantal worden zogenaamde slapende brek aan toe k omst p er spectief in vervolgopei bevoegdheden in werking gesteld waardoor ding en werkveld e en dergelijke gemengde docenten van andere vakken met een hoofd mavo lbo afsluiting noemt men ook wel een akte dus met bevoegdheid nederlands een gemengd geprofileerde afsluiting paar uur nederlands moeten gaan geven en of h oewel deze afsluiting wel in de sio doel docenten nederlands met een tweede be stellingen voorkomt w ordt ze op de meeste voegdheid het tweede vak moeten geven de sio scholen niet a l s een vooruitgang gezien en sectie nederlands wordt dan zeer groot en do dus niet nagestreefd d e g evolgen van invoe centen kunnen vaak slechts geringe aandacht ring van een geprofileerde afsluiting hoeven in aan het vak nederlands geven daar komt nog de nascholingscursus dus niet naar voren te bij dat elke sectie bij een dalend leerlingenaan komen tal vergrijst dit alles

maakt dat het klimaat de niveauverschillen en de determinatie waar voor een vernieuwingsbeleid niet bepaald door docenten nederlands zich voor bijna ongunstig is oplosbare problemen gesteld zien komen wel voor de nascholing houdt dit in dat een beaan de orde de verhalen over b leerlingen die langrijke doelstelling niet gehaald kan worden d teksten beter maakten dan d leerlingen zelf namelijk de doorwerking van de sio doelen op worden graag en vaak verteld hiermee zijn sectioniveau officieel zijn de cursisten afge w e voortijdig aangeland bij he t onderwerp de vaardigheden van hun sectie bespreken ze hun terminatie dat door deelnemers aan sio bevindingen en voeren ze de try outs met sec werkgroepen als een van de grootste proble tiegenoten uit op die manier kan er sprake men wordt ervaren voordat ik hier nader op zijn van een weerslag van de nascholing bin inga zal ik eerst de inhoud van de cursus be 70 schrijven aan de hand van d e gang van za k en en verde r bij de groep in groningen d e andere bijeenkomsten zijn volgens een vast patroon opgebou w d eerst w ordt besproken de cursu s wat de ervaringen zijn met de lessen of leson der d elen die zijn uit g eprobeer d na d e vori ge in de loop van het jaar komt de werkgroep zes bijeenkomst huis w erk besprekin g dus dan maal gedurende drie uur bijeen op een woens wordt het volgende onderwerp theoretisch in dagmiddag uitwisseling van ervaringen bij el geleid aan d e hand van een b undeltje artike kaar in de keuken kijken is een van de meest len in het tweed e deel van de middag maken geliefde bezigheden in de werkgroepen van deelnemers de theorie of onderdelen ervan ge daar dat de eerste keer het bekijken van ieders schikt voor h un eigen schoolonderzoekrege schoolonderzoekregeling op het programma ling daarna wordt afgesproken welke onder staat daarbij worden de criteria aan de orde delen de cursisten in de klas zullen beproeven gesteld waaraan goede toetsen dienen te vol de tweede bijeenkomst is ge w ijd aan spreken doen zoals betrouwbaarheid transparantie en luisteren d e bedoeling is t weeledig aanto validiteit de deelnemers bespreken van ver nen dat er meer mogelijkheden bestaan om de schillende onderdelen uit de schoolonderzoek ze vaardigheden te toetsen dan alleen een mo regelingen in hoeverre ze aansluiten bij het noloog en een luistertekst met vragen en ma voorgaande onderwijs hoe de leerlingen zich nieren aangeven om spreken en luisteren be erop kunnen voorbereiden en in hoeverre ze trouwbaar en controleerbaar te beoordelen d e weten waarop ze worden beoordeeld toepassing van discussie rollenspel en obser in deze bijeenkomst wordt ook gekeken waar vatief formulieren wordt besproken tijdens het toe de ministeriele beschikking voor eindexa tweede deel van de middag ontwerpen de cur mens mavo en lbo op c en d niveau de scho sisten een gedeelte van een schoolonderzoek len verplicht het schoolonderzoek strekt zich spreken luisteren dat in de so regeling van uit over alle onderdelen luisteren spreken le hun school past d aaronder vallen een leerlin zen schrijven en voorlezen staat er vervol genhandleiding waarin organisatorische en in gens worden in de beschikking de vaardighe houdelijke gegevens staan een beoordelings den spreken luis- teren en voorlezen nader toe formulier en de beschrijving van eraan vooraf gelicht en van voorbeelden voorzien er kan gaand onderwijs van alles gespreks en of discussievaardig de derde bijeenkomst gaat over voorlezen de heid bij spreken luis- teren gebruik maken van voorbereiding door de leerling en het gebruik gelezen fic-

tionele en of zakelijke teksten van een beoordelingsschema staan centraal luisteren afzonderlijk toetsen andere toetsmogelijkheden om voorlezen te koppelen singsmiddelen bij onderdelen die ook in het aan andere vaardigheden komen aan de orde centraal schriftelijk eindexamen voorkomen koppelen aan een boekbespreking waarbij tot zover de ministeriele beschikking twee cijfers te verdienen zijn en koppelen aan dit is het moment waarop de begeleiders hun een luisteroefening voor de klas dat kan bij doelstellingen kunnen verduidelijken dat je voorbeeld doordat de leerling de klas van tevoren met de geboden vrijheid zeer creatief om kunt ren drie vragen geeft die na het voorlezen gaan en dat het zeker de moeite loont ver besproken worden schillende toetsvormen en eventueel andere in het tweede deel van de middag ontwerpen toetsinhouden aansluitend bij je onderwijs na de cursisten weer een leerlingenhandleiding der te onderzoeken een beoordelingsschema en of eraan vooraf een vol programma voor de eerste bijeen gaande lessen komst waardoor allerlei zaken oppervlakkig de bijeenkomsten 4 en 5 gaan over boeken te moeten worden afgedaan maar daar staat te zien aan de orde komen de vragen die docenten geven dat een aantal onderdelen die nu al ten over boeken stellen de samenstelling van leerplan maar worden aangestipt in de loop van een boekenlijst en de manieren waarop lezer het jaar uitgebreider aan de orde zal komen varingen verwerkt kunnen worden veel vragen over boeken dienen vooral de controle en of zijn gericht op tekstbegrip vragen over de mogelijke betekenis van het boek voor een 71 lezer over de innerlijke samenhang over de leerling en nog al onder druk staan van de exa geloofwaardigheid worden in een mondelinge meningen van de tijd waarvan zo'n grote toets situatie maar zelden gesteld zeker als de deelte in beslag wordt genomen door school mondelinge toets ook een cijfer voor spreken onderzoeken van de noodzaak veel te herhalen moet opleveren kunnen deze zelden gestelde lenen wat de leerlingen in lagere klassen niet vol vragen van belang zijn omdat ze gemakkelijk de onderwerpen hebben ze signaal leren het kunnen leiden tot een gesprek een uitwisseling gevaar dat je hierdoor je werkwijze te veel en seling van gedachten en argumenten met dit eenzijdig gaat richten op het herhalen en oefenen gegeven gaan de cursisten een jeugdboek te nemen van overzichtelijke leerstof invulrijtjes lijf en bedenken er snedige vragen bij bijvoorbeeld daarna informeren de deelnemers elkaar over volgens een doelenplan de leerling en er zelf wat er op de verschillende scholen wel en niet nog al ongeïnteresseerd bij op de lijst mag jeugdboeken vertaalde boeken om de examendruk te verlichten hebben deze ken dat hangt natuurlijk nauw samen met de docenten allerlei noodoplossingen bedenken zo doelstellingen van het leesonderwijs en het als het verplaatsen van oefenstof naar het onderzoek literatuur de jaar of zelfs niet altijd van tevoren mededelingen slotte wordt een gedeelte van de docenten of het cijfer telt als leerling eraan getenhandleiding van onder woorden besproken worden zijn zelfstandig te werken kunnen ze waarin verschillende verwerkingsvormen worden ook worden in geschateld bij correctie en bedenken genoemd een leesmap een werkstuk oordeling dit alles moet ertoe dienen en dat er een groepsworkstuk maar ook andere criteria meer tijd beschikbaar is voor de leuked in om een leeslijst samen te stellen zoals favorieten zoals de verschillende werkvormen die in rietboeken

boeken rond een thema of boethema worden toegepast in de review discussies die passen bij de biografie van de leerling. Samenwerken, rollenspel en de zesde bijeenkomst gaat over functioneel zovoort schrijven dat sinds 1986 voor C-niveau verbleeds slechts een van deze zeven docenten werkt plicht en voor D-niveau naar keuze van de met een so-regeling waarin thema's met de school in plaats van het opstel in het centraal leukedingen voorkomen schriftelijk eindexamen wordt getoetst allerlei en van de docenten schrijft ik laat medezaken als advertentie brief en verslag zijn nu kopniet gekmakend daarmee geeft hij pre-examen onderdeel geworden hetgeen natuuries aan wat er met die examendruk aan de lijkkoren op de molen van thema liefhebbers hand is je kunt ervoor zorgen dat je onderwijs is die deze schrijfvormen altijd al in hun en het examen en schoolonderzoek zo goed thema onderwijs verwerkten mogelijk op elk aansluiten en dan hoeft de bedoeling in deze bijeenkomst is dat de druk niet zo groot te zijn je kunt je ook laten centen een stapsgewijs leerplan ontwerpen en opjagen en van je leerlingen eisen dat ze en dat ze oefeningen in publiek gericht schrijven foutloos spellen en ontleden en brieven schrijven hun methode inbouwen daarvoor analyseren en boeken lezen kortom alle dingen die seert de groep een examen en stelt een lijst leerlingen van het hoogste niveau ook moeten van benodigde vaardigheden opdoen natuurlijk zou het goed zijn als lbo in kort bestek heb ik hiermee de inhoud van leerlingen foutloos konden schrijven en moeite de verschillende bijeenkomsten in Groningen los allerlei boeken lezen maar voorlopig zijn weergegeven ik zal nu verder ingaan op de zeer meer meegediend te leren de juiste problemen die de deelnemers naar voren hulpmiddelen te gebruiken dan dat ze moeten brengen voldoen aan eisen die zo direct zijn aangeleid van de eisen van het hoogste niveau je hoeft dus niet onder zware druk te werken als ik laat medekopen niet gekmaken je je doelen zorgvuldig kiest en daarbij passen de middelen zoekt in een kleine enquête ter voorbereiding van dit laat je de kopniet gekmaken dus artikel heb ik gevraagd naar problemen bij het lesgeven in de eindexamenklas zeven docenten hebben de vragen beantwoord deze zeven docenten vinden dat zijzelf en de 72 welke niveau antwoord op de vraag welke inhoudelijke eisen we aan de verschillende niveaus moeten stellen het is bijna onmogelijk bij uit het leven gegrepen moet een leerling wel een discussie pen onderdelen van het vaderlands in de kunnen voeren of leiden en een blerling niet lesstof verschillende niveaus aan te wijzen en of kan een blerling maar tiemen in te luis te dus ook om toetsen op verschillende niveaus ren naar een radionieuwsdienst en een voor dergelijke levensechte onderdelen te maal leerling vijftien minuten boven die hen herkennen en te beoordelen en dus ook om te bepa binnen de verschillende middelbare beroeps len of een leerling het examen op C-niveau opleiding en nogal uiteenlopen de opvattingen dient af te leggen of op D-niveau om maar over de noodzakelijke inhoud van het vaderland een voorbeeld te noemen derlands en dus over de selectiecriteria binnen probeer je een leerling wel te onderwijzen in de opleiding zo bestaat er over de noodzaak het schrijven van een foutloze zakelijke brief van grammatica onderwijs op het mbo abso een leerling niet en wat doe je in dit luut geen overeenstemming binnen het lbo verband dan met

een b leerling hoe b eoor verschillen d e mening en op d it p unt oo k aan deel je een gespre k naar aanleiding van een z ienlijk op sommi g e l bo scholen w or d t gr am moeilijke voorleestekst over bromfietstech matica tot een minimu m b e p er kt met als a r niek een geïnteresseerde a leerling legt bij g u m ent d at sche matiseren en a b str a heren niet voorbeeld helder uit leest goe d voor en onder d e sterkst e punt en van l bo leerlin ge n z ijn zo scheidt hoofd en bijza ken feilloos terw ijl een d at je d e beperkte tijd bet er aa n and ere zaken d leerling d ie toeval lig niet in dit onderw erp kunt besteden op andere scholen wordt er geïnteresseerd is er niets van blijkt te snap juist veel tijd a an best ee d voornamelijk k van pen en al bij het voorlezen veel fouten maakt w ege aansluiting s m ogelij k heden w ant straks d e doelstellingen verschillen niet voor c of d komen de leerlingen m isschien op een m b o niveau beide niveaus g even aansluiting op het opleidin g terecht waar w el k ennis van g ram m iddel b aar b eroeps onder wijs m oet je dan matica geeist wordt maar gebruik maken van omrekentabellen en h et vaststellen van de eisen o p d e verschillen voor beide niveaus dezelfde toetsen b eoorde de niveaus levert d us no g al wat p ro b lemen o p len met bijvoorbeeld tw ee punten verschil zo juist bij e e n vak als n ederlan d s s preken dat een 6 op d niveau altijd een 8 op c niveau luisteren lezen en schrijven zijn vaardi g heden is een dergelijke oplossing wordt zij het met die alle docenten n ederlands hun leerling en z o tegenzin geregeld als minste k waad gekozen goed mogelijk w illen on d erw ij zen en het k os t het is duidelijk voor de leerlingen dat is waar moeite je er b ij neer te legg en d at so mm i ge m aar het geeft docenten geen concreet over leerlin gen veel fouten b lijven m a ken ond an k s zicht van verschillende eisen voor verschillen jou w herhaald e ui tleg zo gaat het ook te g en de niveaus het gevoel van veel docenten in om vast te ook de begeleiders van de werkgroepen pre le g gen dat sommi ge leerlin g en b ij eenz elfd e tenderen niet d at ze een oplossing voor dit toets een groter aantal fouten m ogen maken probleem kunnen geven d e oorsprong ligt in dan andere leerlingen deze leerlin g hoeft de politieke beslissing mavo en lbo steeds g een foutloze brief te kunnen schrijven is zo meer gelijk te schakelen en het stichten van wel voor een gewetensvolle on d erw ijsgevende scholengemeenschappen mavo lbo te beverde als voor ouders een onaanvaard b are uit ren d e oplossin g zal dus ook uit de politie k e spraak hoek moeten komen toch voelen de docenten zich verantwoordelij k de doelstellingen van a b en c d niveau voor de keuze van het examenniveau voor el verschillen in die zin dat a niveau met een ke leerling o p sommige scholen is dit p ro schoolexamen wordt afgesloten vaak een bleem bij het schoolonderzoek omzeild door de ibo b niveau naar keuze van de school regio leerlingen op verschillende niveaus te beoorde naal of met een schoole x amen terw ijl het c len eventueel met omrek ent a b el het land elijk d niveau centraal landelijk wordt g etoets t examen mag een leerlin g echter alleen o p c zowel a als b niveau verlenen toegang tot of op d niveau afleggen en d ie keuze moet in leerlingenstelsel en kmbo terwijl het c d de loop van het examenjaar w orden vastge niveau toegang geeft tot het mbo legd dit verschil in doelstelling geeft nauwelijks een het is duidelijk dat het vaststellen van de ver 73 schillende eisen voor de verschillende niveaus we ideeën op en nieuwe inspi ratie er blijkt en het ind elen van leerlin g en o p g rond daarvan vaak meer mogeli-

jk te zijn dan ze hadden een nij p ende problematiek is waarvoor bij lan gedacht ge na nog geen oplossing in het verschieft ligt de algemene schoolproblemen los je met zo n cursus natuurlijk niet op docenten nederlands op het mavo en lbo blijven voorlopig noodge wat heb je er dan aan dwongen hun aandacht versnipperen het eni ge wat cursusbegeleiders daaraan kunnen alle ondervraagde deelnemers zijn het erover doen is de kwestie van de bevoegdheden eens dat uitwisseling van ideeën en ervaringen regeling her en der aan de kaak stellen over deze proble- matiek erg zinvol is ze putten ook de niveauproblematiek wordt ten hoogste moed uit het feit dat zij niet de enigen zijn die verzacht met de troostende gedachte dat er eronder lijden en ze nemen soms praktische meer mensen aan blijken te lijden zolang de oplossingen van elkaar over zoals de regeling examenmakers van het ci- to er niet in slagen dat alle leerlingen schoolonderzoektoetsen van overtuigend te laten zien wat de verschillen alle niveaus maken het samenstellen van de tussen c en d niveau precies zijn zolang zul toetsen is dan natuurlijk nog steeds een pro len mavo lbo docenten blijven tobben met het bleem maar je hoeft de leerlingen in ied- er ge geven van onderwijs op de verschillende ni val niet meer van tevoren te de- termineren veaus en het determineren van leerlingen verder noemen ze bijna alle- maal concrete pun het wordt tijd dat er door bevoegde instanties ten die ze al ve- randerd hebben in het school gewerkt wordt aan de oplossing van de pro onder- zoek of die ze met ingang van het ko blematiek van de bevoegdheden regeling en mend cursusjaar gaan veranderen op een die van de verschillende mavo lbo niveaus school hadden ze tot nu toe het voorlezen nog dan kan de na school tijd weer besteed wor niet in het schoolonderzoek opgenomen met den aan pedago- gische en didactische zaken behulp van de ideeën die ze op de cursus heb ben opgedaan ligt er nu een plan voor het volgende jaar waarin het voorlezen wel ver- noo t werkt is op een andere school waren ze tot nu toe niet tevreden met de vorm waarin spre 1 wi e gein teresse e r d is i n de b i n nen de cursus ge bru ikte litera- tuur kan een lijstje aanvragen bi j ken en luisteren in het schoolonderzoek waren dore e de kru ijk adre s a rc h i pel 41 31 verwerkt volgend jaar voeren ze daar een 8224 hr lelystad ook de i n d it numme r o pge aantal oefenlessen met groeps- discussies in nomen b i bl iog r af ie b i edt ee n ove r zic ht van voor ook in de derde klas ter voorbereiding waarna schoo l onde rzo e ken neder l ands re le vant e l i t er a ze een groepsdiscussie beoordelen als onder tuu r deel van het schoolon- derzoek de deelnemers doen in zo n cursus dus nieu 74